

OBITUARI

Josep M. Franquet Bernis
Director del Centre Associat de la Uned-Tortosa

Javier Martínez Palacio (In memoriam)

El passat 24 de maig ens deixà definitivament Javier Martínez Palacio a l'edat de 81 anys. El seu cor estava ja molt feble. Havia viscut a la nostra ciutat de Tortosa -on morí- durant quaranta-cinc anys. Quan arribà en tren per primer cop, l'any 1975, en veure un riu fabulós i les muntanyes blaves de Caro i de Cardó, havia exclamat: "aquí viuré i moriré". Anys enrere havia escrit uns versos realment jolius:

Buscaré la entrada / del camino de las estrellas / lejos del mundo / y me iré solo.

Javier nasqué a Madrid l'abril de 1939, el mateix mes que cloïa una guerra fratricida que havia assolat la pell de brau durant gairebé tres anys. Es llicencià en Dret per la Universitat Complutense de Madrid el 1962 i féu estudis doctorals en Llengües Romàniques a la Universitat de Texas (Austin) on treballà com a Teaching Assistant i Teaching Associate (Professor Adjutant i Associat) des de 1964 fins al 1968.

De gener de 1968 a maig de 1971 ensenyà literatura espanyola dels segles XIX i XX en la Pennsylvania State University en qualitat d'Assistant Professor i Lector de l'Escola Graduada. Per la tardor del 1972 el trobem com a professor convidat de la Illinois University en Urbana-Champaign i, durant el curs acadèmic 1974-75 a la South Dakota State University. També fou professor dels cursos d'estiu de la Our Lady of the Lake University de San Antonio (Texas), University of Texas en Austin i Millersville State College de Pensilvània.

A sol·licitud del gran tortosí Josep Celma Prieto, recentment traspassat el proppassat 28 de març, fundador, mecenes i president, en

aquells moments, del Centre Regional de la UNED de Tortosa, el nostre personatge es fa càrrec de la seva gerència el 7 de juliol de 1975, càrrec que manté quan el rector d'aleshores, Dr. Díez Nicolás, l'anomena director adjunt pel gener de 1976. Pel març de 1983 accedeix provisionalment a la Direcció del nostre Centre, en cessar el Dr. Joaquín Tomás Villarroja en aplicació de la Llei d'incompatibilitats. El 15 d'octubre de 1985,

"La seva obra, com a autor, té un accent primordialment creatiu de jove per centrar-se, posteriorment, en la recerca i en la crítica literària, i és considerat un especialista mundial en l'obra de Pío Baroja"

la rectora Pérez Vera el nomena director, i es jubila el 30 de setembre del 2007. En total, doncs, ha servit trenta-dos anys i dos mesos al nostre Centre amb dedicació absoluta, essent per a tots els seus estaments (de govern, professors, alumnes i personal d'administració i serveis), un exemple perennament de bonhomia, competència i discreció.

La seva obra, com a autor, té un accent primordialment creatiu de jove per centrar-se, posteriorment, en la recerca i en la crítica literària, essent considerat un especialista mundial en l'obra de Pío Baroja. Té tres llibres publicats d'assaig i tres més de creació literària, altres publicacions en la revista *CADUP* del Centre de Tortosa, en periòdics diversos i especialment en la prestigiosa revista de Lletres i Ciències Humanes

Insula, amb onze articles i estudis, dos contes i onze ressenyes. Passant de la bibliografia a la webgrafia, fins i tot és autor del blog titulat *El barojano*. Ha impartit llicions especials, com ara la Final del curs 1997/98 del nostre Centre o la Inaugural del curs 2007/08 del Campus de l'Ebre de la Universitat Rovira i Virgili.

Precisament, un il·lustre membre del nostre Patronat, Francisco Celma Prieto, en un article publicat a la revista periòdica *L'Estel* al juny del 2007, referint-se a les seves qualitats literàries deia molt encertadament d'ell: *Nuestro Director, Javier Martínez, es hombre de Derecho y de Literatura; en frase de los que ya tenemos muchos años "de pluma fácil" por su buen escribir y saber transmitir sus pensamientos. Un estudioso de autoridad cuando desarrolla la temática del novelista de prestigio internacional, el eximio Pío Baroja. Una persona que hace cuarenta y cuatro años, al publicar su libro 'Castellano interno' (ara ja fa cinquanta-set anys) nos sorprendió con el encabezamiento de la primera poesía y primera de sus páginas, porque nos recordaba lo que de jóvenes preocupados habíamos pensado alguna vez. Pues, de manera poética repetía aquellas nuestras dudas lejanas, dejando constancia escrita: "Ansias de vida, de esencia: sin saber aún lo que somos ni lo que seremos". Y ahora, cuando aún podemos volver la vista atrás y recordar el tiempo pasado, me complace repetir el final de otra poesía de aquel libro: "Mis ojos vueltos a los cinco puntos que mis dedos marcaron al infinito..."*

Aquí venen també a la meua memòria aquells versos de Martí i Pol: *"Massa sovint girem els ulls enrere. Lenyor voraç ens xucla la mirada..."*

Javier va fer les coses tan bé que,

"Pel març de 1983 accedeix provisionalment a la Direcció de la UNED-Tortosa, en cessar el Dr. Joaquín Tomás Villarroja en aplicació de la Llei d'incompatibilitats. El 15 d'octubre de 1985, la rectora Pérez Vera el nomena director, i es jubila el 30 de setembre del 2007"

com a successor d'ell, m'ho posà força difícil quan jo mateix, des de la Subdirecció, vaig assumir el càrrec que ell deixava vacant. Mercès a ell, Tortosa se sentí cada dia més vinculada a la universitat. Tortosa, i dic això per a tots aquells que, com Javier, veniu d'altres terres, és una ciutat d'antiga tradició universitària, capital intercultural d'un territori cruïlla, amb un passat nobilíssim i ple de realitzacions. I d'això n'és un bon testimoni el magnífic conjunt arquitectònic i monumental renaixentista dels Reials Col·legis que, al llarg dels seus primers deu anys d'existència, fou la llar del nostre Centre, comptant amb la generositat del Bisbat de Tortosa, el seu propietari, mentre que l'edifici

que avui anomenem Espai Sant Domènec, de titularitat municipal, era el nostre paranimf on celebrarem molts actes acadèmics de grata memòria. I tant de bo que entre tantes obres ben complides sigui, la del nostre Centre Associat, una de les més nobles, duradores i eficaces!

Javier va rebre l'homenatge sincer, emotiu i agraït de la seva Universitat, però també de l'Ajuntament de Tortosa, que li atorgà la condició de Fill Adoptiu de la vella capital del territori ebrenc, al novembre del 2008. Quan es va jubilar es guanyà un merescut descans i un just reconeixement, però vam seguir necessitant el seu consell, el seu ajut, el seu suport.

El Centre tortosí de la UNED, que començà la seva singladura el curs acadèmic 1973-74 i té jurisdicció territorial a tota la demarcació de Tarragona, avui comparteix vint-i-set graus i cinquanta-quatre màsters universitaris, a més d'altres nombrosos cursos d'extensió, publicacions i activitats culturals diverses, havent-se titulat en ell uns mil tres-cents alumnes de diferents carreres. I quan al final del camí tots plegats contempléssim l'obra ben feta, aquesta obra esplèndida de servei públic universitari, serà fantàstic que poguéssim repetir amb Javier, alumnes, professors, patrons i personal d'administració i serveis, aquella bella frase d'Homer: *"Jo també vaig ésser un d'aquells si és que tot no fou només un somni"*.

Javier ens ha deixat un dia gris i plujós, al bell mig de la primavera. Però la seva figura senyera i el record inesborrable de la seva persona, honesta, austera i recta, seguirà convivint, amb mi, tots els dies de la meua vida.